

07 Buitenmaquettes

(met natuurlijke materialen)

De techniek

Kinderen maken maquettes **ter plaatse**. Ze doen dit met **natuurlijke materialen die op de site zelf** worden verzameld, aangevuld met materiaal van de begeleiders (stokjes, touwtjes, keien,...).

In veel gevallen is het niet haalbaar om de door kinderen gemaakte maquettes exact uit te voeren. Een dergelijke maquette is geen technisch ontwerp en de ontwerpideeën moeten nog de toets van financiële haalbaarheid, beheer, onderhoud en veiligheid doorstaan. Deze techniek is **eerder een manier om na te denken over een ruimte, om noden en wensen van**

kinderen te detecteren en om ontwerpideeën te verzamelen. Deze boodschap moet je **duidelijk communiceren** aan de kinderen.

De keuze voor natuurlijke materialen **weerspiegelt de intentie om ook in het ontwerp met natuurlijke materialen, organische vormen en 'speelnatuur' te werken**. Deze techniek is vooral aangewezen bij ontwerpers en beleidsmakers die gevoelig zijn voor ecologie, avontuurlijk spelen en de creativiteit van kinderen. Buitenmaquettes worden vooral ingezet om tot een **programma van eisen** te komen en om **ontwerpideeën** te ontwikkelen.

Kinderen maken 'buitenmaquettes' met natuurlijke materialen i.f.v. heraanleg Neerlandpark (11)

Aanpak

1. Voorbereiding

Maquettes maken met natuurlijke materialen vergt enige voorbereiding. Gelukkig is een groot deel van de materialen ook gewoon in de groene ruimte te vinden, maar het is aangeraden om extra bouwmaterial te voorzien, vooral wanneer er niet veel tijd beschikbaar is voor de sessie.

Denk goed na over het soort en de hoeveelheid bouwmaterialen die je aanbiedt. Als je veel materialen voorziet, hebben kinderen meestal de neiging om veel materiaal te gebruiken en veel constructies te maken. Dit is niet altijd wenselijk. Anderzijds brengt het materiaal kinderen ook op ideeën. Door de vorm en materialiteit krijgen ze inspiratie om dingen te maken en op een bepaalde manier vorm te geven.

Voorzie per groepje kinderen een materialendoos met een gepaste mix van bovenstaande materialen. Op een centrale plaats kan je reservemateriaal aanbieden. De zandberg (of eventueel zandtafel bij slecht weer) plaats je best in de buurt van struikgewas, zodat kinderen snel bijkomende materialen kunnen aanbrengen. Verdeel vooraf het zand in kleinere hoopjes voor verschillende deelgroepjes (3 tot 5 kinderen).

Anticipeer op de weersomstandigheden:	<ul style="list-style-type: none"> - Het weer is een onzekere factor. - Voorzie (open) (party)tenten bij twijfel. - Werk eventueel binnen, met een (voldoende grote) zandtafel.
Zorg voor voldoende zand en ondergrond met 'bouwkwaliteit':	<ul style="list-style-type: none"> - Voldoende zand: Min. 1000 kg (of 1 m³) voor een 25-tal kinderen. De groendienst, technische dienst of een (tuin)aannemer kunnen dit leveren. - Zand met 'bouwkwaliteit': bijv. '(gewassen) Rijn- of Schelde-zand' met fijne en egale korrel. - Voorzie water om het zand vochtig te maken. - Alternatieve ondergronden (te verkrijgen in een tuincentrum): Bijv.: Kiezelen van verschillende groottes, ander zand (fijner of grover, andere kleur,...)
Type publiek en setting	<ul style="list-style-type: none"> - Schopjes en harkjes - Stevige scharen en snoeischaren, best met botte punt - Scherpere snoeischaren, cutter- of stanleymessen en een zaag voor de begeleiders.
Gereedschap:	<ul style="list-style-type: none"> - Binnen, bij voorkeur in een lokaal met zicht op het terrein of dicht bij het terrein. - Kan ook op het terrein, maar zorg dan voor voldoende beschutting.
Bouwmaterialen:	<ul style="list-style-type: none"> - Materiaal voor groenvoorzieningen in maquette: Takjes, gras, bloemen van ter plaatse; als dit niet ter plaatse voor handen is, moet dit ook voorzien worden. - Materiaal voor water in maquette: Blauwe gordijnstof, blauw boordkarton, blauw papier, blauw plastic - Materiaal voor park- en speelmeubilair in maquette: Stukjes karton; grotere keien of stenen; bamboe of sterk riet; allerlei stokjes (brochtestokjes, friscostokjes), witte kartonbolletjes (te koop in bijv. AVA) - Verbindingsmateriaal: verschillende soorten touw (vlas, katoen,...), metaal draadjes, lijmstift en sterkere lijm,...
Referentiebeelden:	<ul style="list-style-type: none"> - Om kinderen inspiratie te geven leg je een reeks van referentiebeelden voor. Deze referentiebeelden worden samen met de ontwerpers, projectleider en beleidsmakers verzameld.

2. De sessie uitvoeren

> Inleiding:

Net als bij andere technieken is een **goede in- en uitleiding** over het beleidskader noodzakelijk (zie ook: Deel 1: Richtlijn 5).

Volgende elementen zijn **essentieel als inleiding**:

- Terreinverkenning:

Kinderen moeten vertrouwd zijn met het terrein. Zonder vertrouwdheid met het terrein en de kennis van de knelpunten en potenties is het ook voor kinderen moeilijk om site-gericht te ontwerpen. Ook wanneer ze het terrein reeds kennen, maak je nog even een rondwandeling over het terrein om de aandacht te richten op een aantal elementen. Hiervoor kunnen ook andere technieken worden ingezet, zoals 'Kinderen als fotograaf' (zie hoger).

- Bestaande randvoorwaarden, ontwerp-ideeën en eventuele conceptplannen van de ontwerpers toelichten:

Veel kinderen zijn geneigd om verder te gaan op de reeds aanwezige en voorgegeven basisvormen.

- Als er bij sleutelfiguren weinig ideeën zijn over het gewenste landschap, bied je een zo neutraal mogelijke basisvorm aan (bv. dik, vlak zandpakket) die kinderen verder zelf kunnen *landscapen*.
- Als er een uitdrukkelijk landschapselement aanwezig is (bv. een hoogte, een beek,...) of wanneer ontwerpers al een heel duidelijke visie hebben op het ontwerp, dan kan men

kinderen vragen om dit eerst te maken, als uitgangspunt voor verdere *landscaping*. Hiervoor kan men ook andere technieken inzetten (bijv. 'Geleide wandeling' of 'Plan uitzetten op het terrein'), zodat de visie en concepten duidelijk worden gecommuniceerd.

Een breed gamma aan referentiebeelden (bij voorkeur in overleg met de ontwerpers verzameld) kan de creativiteit bevorderen. Neem ze echter weg wanneer kinderen aan het werk gaan om te vermijden dat ze de landschappen op de foto's letterlijk gaan nabouwen. Geef ook aan dat ze minstens twee ideeën moeten combineren en er creatief aan de slag mee moeten.

- Doelstellingen juist aangeven:

Van bij het begin moet duidelijk worden gemaakt of de maquettes al dan niet waarheidsgetrouw uitgevoerd zullen worden.

- Stapsgewijs maquettes bouwen:

Een goede ontwerper begint niet direct met de constructies, maar denkt eerst na over zoning, grondwerken (reliëf, waterstructuur) en groenelementen, alvorens tot het parkmeubilair (banken, speelconstructies) te komen. De sessie volgt in grote lijnen dezelfde stappen of bouwfases. Je stelt de volledige materialendoos daarom pas ter beschikking nadat er eerst is nagedacht over reliëf en water (stap 2) en groenelementen (stap 3).

De aanwezigheid van de ontwerpers, projectleider of beleidsmakers op dit moment is een belangrijke meerwaarde zodat zij de informatie 'uit eerste bron' kunnen verkrijgen. Ook voor de kinderen is het belangrijk dat deze sleutelfiguren aanwezig zijn. Ontwerpers en sleutelfiguren kunnen ook directe *feedback* geven op het werk van de kinderen, al een eerste indicatie geven van wat haalbaar lijkt (en wat niet) of hun ontwerpvaardigheden ter beschikking stellen.

Kinderen voorbereiden op de maquettebouw voor Neerlandpark (11)

> Stap 1: Verdeling in groepjes en opdrachtformulering

- Verdeel de groep in deelgroepjes van 3 tot 5 kinderen. Dit gebeurt best in overleg met de begeleiders die de kinderen goed kennen.
- De opdracht wordt kort uitgelegd.

> Stap 2: De 'grondwerken' (reliëf, water, paden)

Een goed ontwerp start met na te denken over heuvels, bergen, water en paden. De eerste opdracht voor de kinderen bestaat er dus in om de basisstructuur zichtbaar te maken d.m.v.:

- heuvels, tunnels, grachten (d.m.v. zand en aarde)
- wegen (d.m.v. ander grondmateriaal: bijv. kiezel, anderskleurige aarde, karton of stof,...)
- water (d.m.v. blauwe gordijnstof, blauw boordkarton, blauw plastic, eventueel echt water)
- rotsblokken, stenen (d.m.v. kiezel, steenslag)
- andere gevonden materialen
- ...

Stel op geregelde tijdstippen ook vragen aan de kinderen over wat ze precies maken. Dit zal de begeleiders en ontwerpers helpen om de bouwsels correct te interpreteren en kan voor de kinderen ook een uitdaging zijn om zaken anders te bekijken.

Je kan de kinderen ook uitdagende vragen stellen of eigen interpretaties voorleggen: bijv.

"Ik zie dat jullie hier een mooi, wat deftig park aan het maken zijn. Betekent dat dat jullie dat avontuurlijke en ruige maar niks vinden?"

"Jullie zijn heel spannende dingen aan het maken: touwenparcours over water enzo. Zijn er ook rustige plekjes in jullie maquette?"

"Jullie groepje bestaat vooral uit jongens. Zouden meisjes dit ook leuk vinden?"

"Zouden jonge kinderen hier ook spelen? Als je zelf twee jaar ouder zou zijn, zou je dit dan ook nog leuk vinden?"

> Stap 3: Bouwmaterialen zoeken in omgeving

Als er groen in de buurt is, kunnen kinderen zelf bouwmaterialen verzamelen. Beperk dit duidelijk in tijd (bijv. 10 tot 15 minuten) en geef mee dat men de natuur moet respecteren.

> Stap 4: Groenelementen inbrengen

Na de grondwerken kan men groenelementen inbrengen.

- gras (d.m.v. gras, blaadjes uit omgeving)
- bomen (d.m.v. takjes met blaadjes uit omgeving)
- struiken en struikgewas (d.m.v. blaadjes, takjes met blaadjes,... uit omgeving)
- bloempartijen (d.m.v. bloemen en bloemblaadjes uit omgeving)
- ...

> Stap 5: Constructies en parkmeubilair bouwen (indien gewenst door ontwerpers en beleidsmakers)

- palen, boomstammen, hekjes (d.m.v. allerlei takjes uit omgeving, voorgegeven stokjes)
- rotsblokken (d.m.v. kiezelsteentjes grof en glad)
- plateaus (d.m.v. stukjes karton, friscostokjes,...)
- onderdelen aan elkaar bevestigen d.m.v. touw, lijm, plaklint,...
- ...

> Stap 6: Nabespreking met de kinderen

Om de maquettes goed te begrijpen, is een nabespreking onontbeerlijk. Elk groepje kan de maquette aan de rest van de groep voorstellen. Op die manier kunnen de discussies ook binnen een grotere groep worden gevoerd. Ook de wat meer uitdagende vragen en interpretaties kunnen hier worden gesteld (zie Stap 2).

Soms zijn de commentaren tijdens het bouwen veel uitgebreider dan wat de kinderen uiteindelijk naar voren brengen in de nabespreking. De maquettes ondergaan tijdens het bouwen wel eens veranderingen, zodat waardevolle ideeën soms niet meer te zien zijn in het eindresultaat. Daarom is het zinvol om tijdens het bouwen vragen te stellen en te noteren wat kinderen zeggen. Neem foto's op regelmatige tijdstippen.

> Uitleiding voor de kinderen:

Om de sessie te besluiten moet er nogmaals goed worden geduid hoe het ontwerpproces verder zal verlopen en op welke manier de maquettes van kinderen daarin een rol zullen spelen.

Eventueel kunnen ook de ontwerpers, de projectleider of de beleidsverantwoordelijken het woord nemen en aangeven wat hun eerste belangrijke inzichten zijn en op welke manier ze denken rekening te houden met de inbreng van de kinderen.

> Nabespreking met ontwerpers en beleidsactoren

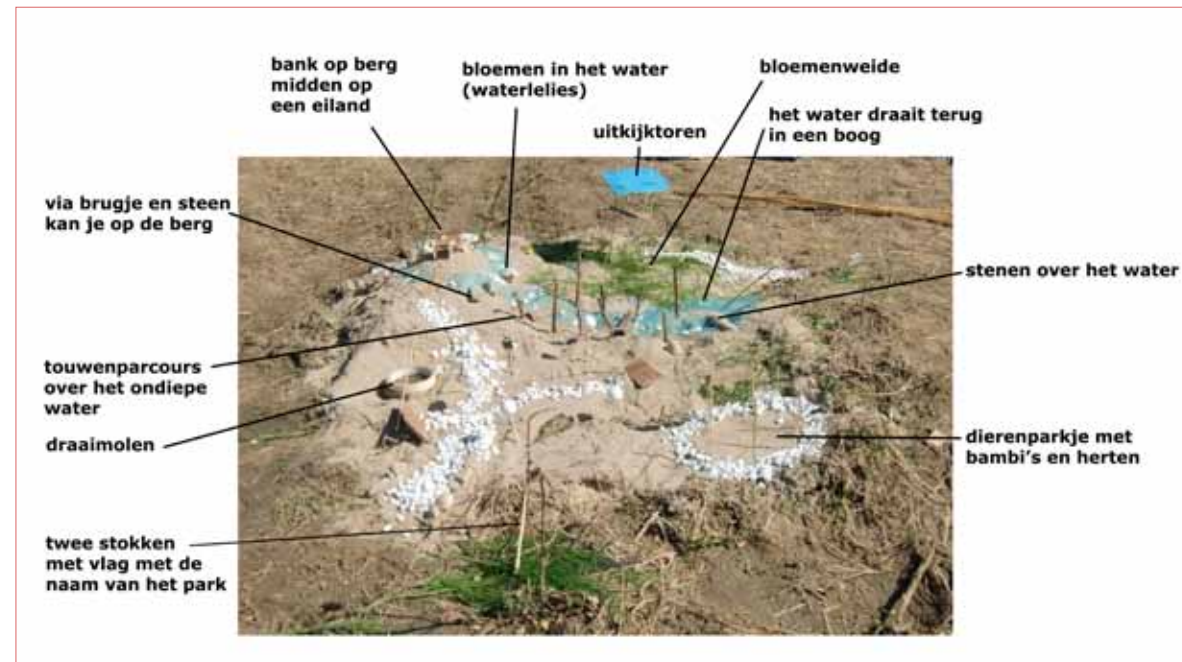
Nadat de kinderen vertrokken zijn, is het aangewezen om met de aanwezige ontwerpers en beleidsactoren de maquettes één voor één in detail te overlopen en na te gaan wat terugkerende en de meest waardevolle ideeën zijn. Deze evaluatie ter plaatse kan een eerste aanzet vormen voor het verslag.

3. Gegevensverwerking en verslag

Het verslag is meestal een combinatie van fotomateriaal en toelichtende tekst met citaten van kinderen, bijv. in een powerpoint-presentatie. Dit *format* laat goed toe om **tekst bij foto's** te plaatsen, wat het goed leesbaar maakt voor ontwerpers. Foto's van kinderen in actie maken het rapport levendig, ze maken het perspectief van kinderen 'tastbaar'.

De **basisstructuur** van het verslag kan er als volgt uitzien:

- Het eerste deel van het verslag geeft een overzicht van de **belangrijkste ontwerpideeën** en gewenste types voorzieningen (zie Deel 1: Richtlijn 9: 'Maak werk van gegevensverwerking en een visueel syntheseverslag').
- Hierop kunnen de **foto's volgen van elke maquette, met bijhorende uitleg** van de kinderen (zie figuur).
- Tenslotte wordt er een **krachtig besluit** geformuleerd, bijvoorbeeld onder de titel: 'Tien belangrijke aandachtspunten voor het verdere ontwerp'.

Uit: Verslag van inspraakactie i.f.v. herinrichting Neerlandpark (11)

Wanneer de 'buitenmaquettes met natuurlijke materialen' inzetten?

Tijdstip in proces	<ul style="list-style-type: none"> - Bij de opmaak van het programma van eisen en de projectdefinitie: inventariseren van noden en wensen. - In de vroege voorontwerpfase: ontwikkeling van ontwerpideeën en eerste conceptschetsen
Type ruimtelijk project	<ul style="list-style-type: none"> - Inrichtingsplan voor een avontuurlijke en natuurlijke (speel)ruimte. - Maquettes met natuurlijke materialen kunnen wat rommelig ogen, waardoor ze minder geschikt zijn voor projecten waar strakke design voorop staat. Deze techniek is vooral aangewezen bij ontwerpers en beleidsmakers die gevoelig zijn voor ecologie, avontuurlijk spelen en de creativiteit van kinderen. - Maquettes maken is ook mee ontwerpen. Indien ontwerpers het ontwerp zélf volledig in handen willen houden, zijn maquettes wellicht een minder goed idee.
Type publiek en setting	<p>De techniek is toepasbaar in vele settings en met vele types kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In een 'schoolse' setting (bijv. school, kunstacademie) is de organisatie gemakkelijker. - In vrijetijdscontext (bijv. jeugdbeweging) is het beter om met de echt geïnteresseerden te werken en de niet-geïnteresseerden gewoon iets anders te laten doen. Er wordt in dat geval best 'randanimatie' (dus extra begeleiders) voorzien. - De leeftijd van de deelnemers speelt minder een rol: De techniek is ook voor jongere kinderen (vanaf 5 jaar) geschikt. Bij tieners en jongeren zal deze techniek wellicht minder aanspreken.
Locatie	<ul style="list-style-type: none"> - Op het terrein.
Aantal begeleiders	<ul style="list-style-type: none"> - Minstens 1 begeleider per groepje van 3 tot 5 kinderen, met daarnaast ook een algemene sessieleider. Indien er minder begeleiders zijn, zullen veel interessante gesprekken niet genoteerd kunnen worden. 2 begeleiders voor een 25-tal kinderen is een absoluut minimum. - De aanwezigheid van de ontwerpers, projectleider of beleidsverantwoordelijke is in deze situatie zeer gewenst.
Tijdsduur	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiding: Minstens 4u voor praktische organisatie, levering zand, aankoop materialen, enz. - Uitvoering sessie: Minstens 2 u - Opmaak verslag: Minstens 1 dag, wellicht meer.
Benodigde materialen en budget	<ul style="list-style-type: none"> - Voor de levering van zand en ondergrond is de ondersteuning van een groendienst, technische dienst of (tuin)aannemer aangewezen. - Voor het overige hoeft zo'n sessie niet veel te kosten omdat heel wat materialen ter plaatse worden verzameld.
Combineerbaar met...	<ul style="list-style-type: none"> - Deze sessie neemt heel wat tijd in beslag en is daardoor minder combineerbaar met andere technieken. - Technieken voor terreinverkenning (bijv. 'Kinderen als fotograaf') en indeling in zones ('Kegels plaatsen') zijn een goede voorbereiding en aanloop naar 'Buitenmaquettes'.